

WERKINGSVERSLAG
2009

INHOUDSTAFEL

I. ORGANISATIE	4
<i>Algemene Vergadering</i>	4
<i>Raad van Bestuur</i>	6
<i>Academische Raad</i>	6
<i>Directiecomité</i>	7
<i>Team</i>	7
II. PROJECTEN	8
ZOMERSCHOOL “RELIGIE, CULTUUR EN SAMENLEVING”	8
INTERNATIONALE WORKSHOPS	9
<i>Het sacrale in de stad</i>	9
<i>Humor en religie</i>	10
<i>De normatieve dimensie van het recht</i>	10
<i>De politiek van het beeld</i>	11
SCRIBANI	12
<i>De Roma in Europa</i>	12
LEZINGENREEKSEN	13
<i>De paradox van de tolerantie</i>	13
<i>Mensen in de marge van de samenleving</i>	14
<i>Lezingen over theologie en kerk i.s.m. KVHU</i>	14
PASTORAAL EN KERK	15
<i>Seminarie jongerenpastoraal “Mystiek”</i>	15
<i>Seminarie “Op zoek naar God in een godvergeten tijd”</i>	15
OVERIGE PROJECTEN	16
<i>De leerkracht als getuige en inspiratiebron</i>	16
<i>Op zoek naar een krachtige leer- en onderwijsomgeving voor het vak r.-k. godsdienst</i>	17
<i>Pedagogische studiedag islamonderwijs in het secundair onderwijs</i>	17
<i>Ziekenhuismanagement: de overdrijving nabij?</i>	17
<i>Rechtsvormen voor religie</i>	18
<i>Europese verkiezingen en waarden</i>	19
<i>Boekpresentatie: De uitbreiding van Europa: van de Balkan tot Turkije?</i>	19
<i>Pausdom, verlichting en vooruitgang</i>	19
III. LEERSTOELEN EN STIPENDIA	20
<i>UCSIA-leerstoel aan de Universiteit Antwerpen</i>	20
<i>Leerstoel Jef Van Gerwen sj</i>	20
<i>Leerstoel UCSIA-IJS/UA joods-christelijke verhoudingen</i>	21
<i>Stipendia</i>	21
IV. PUBLICATIES	22
BIJLAGEN	24

I. ORGANISATIE

UCSIA zet de jezuïtische traditie verder van betrokkenheid in universitair onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening in Vlaanderen en in de Antwerpse regio.

Het doel van de vereniging is, in het perspectief van een christelijke levensbeschouwing in een geest van openheid en verdraagzaamheid, samen met de leden van de Sociëteit van Jezus en de leden van de Antwerpse universitaire gemeenschap, een hoogstaand internationaal multidisciplinair forum te bieden dat academische reflectie, vorming en dienstverlening ondersteunt en stimuleert over thema's die bijzondere gestalte geven aan de christelijke levensvisie om aldus dienstig te zijn aan het geloof en bij te dragen tot een meer rechtvaardige samenleving.

Artikel 3 - Statuten

De missie van UCSIA kadert in de ignatiaanse spiritualiteit. De 35ste Algemene Congregatie van de Jezuïetenorde, die begin 2008 plaatsvond, omschrijft deze zending als “de dienst van het geloof dat gerechtigheid bevordert door middel van de interreligieuze dialoog en een creatieve betrokkenheid bij de cultuur.”

UCSIA is een vereniging zonder winstoogmerk. De Algemene Vergadering bestaat uit maximaal 36 leden, waarvan één derde gemandateerden door de Sociëteit van Jezus, één derde gecoöpteerden uit de Antwerpse universitaire gemeenschap en één derde extern gecoöpteerden (de Kerk, onderwijs, pers, vakbonden en werkgevers, niet-gouvernementele organisaties, enz.).

Het *UCSIA-team* zorgt voor het dagelijkse werk. De *Algemene Vergadering* bepaalt de algemene strategie, ziet toe op de Raad van Bestuur en keurt de begroting en de rekeningen goed. De *Raad van Bestuur* leidt de vereniging. Het *Directiecomité* ziet toe op de uitvoering van de besluiten van de Raad van Bestuur en bereidt ze voor. De *Academische Raad* draagt als adviesorgaan bij tot de hoogstaande academische kwaliteit van de projecten.

ALGEMENE VERGADERING

De Algemene Vergadering verwelkomde Mgr. Johan Bonny, bisschop van Antwerpen, en de heer Jan De Volder, politiek redacteur bij Tertio, als nieuwe leden. De Algemene Vergadering, met als voorzitter emeritus prof. dr. Jean Van Houtte, is als volgt samengesteld:

voor de sociëteit van Jezus:

- Luc Bouckaert, professor emeritus ethiek K.U.Leuven
- Loïc de Cannière, afgevaardigd bestuurder INCOFIN
- Pierre Devos sj, professor biologie Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix (FUNDP)
- Jacques Haers sj, professor theologie K.U.Leuven
- Jan Koenot sj, provinciaal van de Vlaamse Jezuïeten
- Jan Peters sj, ere-vice-voorzitter Radboud Universiteit Nijmegen
- Hugo Roeffaers sj, professor emeritus filosofie Universiteit Antwerpen
- Mark Rotsaert sj, voorzitter van de Conferentie van Europese SJ-Provinciaals
- Guy Vanheeswijck, professor filosofie Universiteit Antwerpen

voor de Antwerpse universitaire gemeenschap:

- Jean Van Houtte, professor sociologie en ere-rector UFSIA –
Voorzitter van de Algemene Vergadering
- Bea Cantillon, professor sociologie, Universiteit Antwerpen
- Pierre Delsaerd, Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen, Universiteit Antwerpen
- Helma De Smedt, professor geschiedenis Universiteit Antwerpen
- Johan Meeusen, professor recht Universiteit Antwerpen
- Jeroen Puttevils, student Universiteit Antwerpen
- Carl Reyns, professor accountancy en ere-rector UFSIA
- Johan Vanhoutte sj, Pastorale Dienst Universiteit Antwerpen
- Gerlinde Verbist, dr. assistent Universiteit Antwerpen

externe leden:

- Mgr. Johan Bonny, bisschop van Antwerpen
- Frans Crols, directeur-hoofdredacteur Trends/Roularta
- Etienne De Jonghe, secretaris-generaal Pax Christi International
- Jan De Volder, politiek redacteur Tertio
- Mia De Schamphelaere, kamerlid
- Maddie Geerts, ere-nationaal secretaris ACV
- Frank Lambert, bestuurder
- Philippe Michiels, voorzitter raad van bestuur Lessius Hogeschool Antwerpen
- Peter Vande Vyvere, hoofdredacteur Tertio
- Mieke Van Hecke, directeur-generaal VSKO

RAAD VAN BESTUUR

- Walter Nonneman, professor economie Universiteit Antwerpen –
Afgevaardigd bestuurder
- Carl Reyms, professor accountancy Universiteit Antwerpen en ere-rector UFSIA
- Mark Rotsaert sj, voorzitter van de Conferentie van Europese SJ-Provinciaals
- Christiane Timmerman, academisch directeur
- Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke

ACADEMISCHE RAAD

- Christiane Timmerman, academisch directeur –
Voorzitter van de Academische raad
- Luc Braeckmans, academisch onderdirecteur –
Ondervoorzitter van de Academische raad
- Zwi Berneman, professor hematologie, Universiteit Antwerpen
- Wil Derkse, Katholieke Universiteit Nijmegen
- Mark Desmet sj, geneesheer
- Pierre Devos sj, professor biologie FUNDP
- Guido Dierickx sj, emeritus politieke wetenschappen Universiteit Antwerpen
- Marie-Claire Foblets, juriste en antropologe K.U.Leuven
- Louis Ferrant, huisarts, Centrum huisartsengeneeskunde Universiteit Antwerpen
- Tim Heysse, politiek filosoof, KU Brussel
- Henk Opdebeeck, economist en ethicus Universiteit Antwerpen
- Wilfried Pauwels, emeritus economie, Universiteit Antwerpen
- Nicolas Standaert sj, professor sinologie K.U.Leuven
- Jacques Tempère, professor fysica, Universiteit Antwerpen
- Dirk Van Dyck, professor fysica Universiteit Antwerpen
- Walter Van Herck, professor filosofie Universiteit Antwerpen
- Dirk Vanheule, professor in de rechten, Universiteit Antwerpen
- Luc Van Liedekerke, professor ethiek Universiteit Antwerpen en K.U.Leuven
- Amaryllis Verhoeven, juriste K.U.Leuven
- Johan Verstraeten, moraaltheoloog en ethicus K.U.Leuven
- Frank Willaert, professor literatuur Universiteit Antwerpen

DIRECTIECOMITÉ

- Christiane Timmerman, academisch directeur –
Voorzitter van het directiecomité
- Luc Braeckmans, academisch onderdirecteur –
Ondervoorzitter van het directiecomité
- Barbara Segaert, wetenschappelijk coördinator
- Sara Mels, wetenschappelijk medewerker
- Geert Vanhaverbeke, administratief verantwoordelijke

TEAM

- Prof. dr. Walter Nonneman, Afgevaardigd bestuurder
- Prof. dr. Christiane Timmerman, Academisch directeur
 - voorzitter academische raad en directiecomité
 - eindverantwoordelijke voor nationale en internationale projecten
- Prof. dr. Luc Braeckmans, Academisch onderdirecteur
 - ondervoorzitter academische raad en directiecomité
 - verantwoordelijk voor nationale projecten
- Marijke Celis: Secretariaat, administratie en financiën (voltijds)
- Sara Mels: Wetenschappelijk medewerker
- Barbara Segaert: Wetenschappelijk coördinator
- Geert Vanhaverbeke: Administratief verantwoordelijke
- Christel Van Wonterghem: Secretariaat en administratie (deeltijds)

II. PROJECTEN

ZOMERSCHOOL “RELIGIE, CULTUUR EN SAMENLEVING”

Van 31 augustus tot 6 september 2009 vond de 5de zomerschool over religie, cultuur en samenleving plaats.

De zomerschool laat 30 jonge academici en doctorale studenten reflecteren over de onderlinge wisselwerking tussen religie, cultuur en maatschappij. Ze worden geselecteerd op basis van een “call for papers” met evenwicht naar discipline, geografische afkomst, levensbeschouwing en gender. De deelnemers wonen lezingen bij van internationale academici en stellen hun eigen onderzoeksactiviteit voor. Bijzondere aandacht gaat uit naar methodologie voor multidisciplinair onderzoek in de thematiek.

Volgende aspecten komen elk jaar aan bod:

- modernisering en democratie: Steve Bruce, professor sociologie aan de University of Aberdeen,
- nationalisme en religie: John Hutchinson, professor in nationalisme studies aan de London School of Economics
- religie en pluralisme: Robert Hefner, professor antropologie aan de Boston University.

Elk jaar legt een wisselende gastdocent een specifiek accent. In 2009 was de gastdocent professor David Voas. Hij is “Simon Professor of Population Studies, Institute for Social Change” aan de Universiteit van Manchester en organiseerde zijn lessen rond de thematiek van religie en politiek in Europa. Wanneer en onder welke voorwaarden wordt religieuze identiteit in verband gebracht met nationale identiteit? Wanneer en hoe nemen religieuze leiders een seculiere politieke rol op? Wat verklaart de verandering van waarden in Europa? Is “vage trouw” een uitleg voor die veranderingen en komt een nieuw soort toebehoren in de plaats van de afnemende traditionele religiositeit in Europa?

In het kader van de zomerschool organiseerde UCSIA ook twee avondlezingen voor het ruime publiek. Op dinsdag 1 september gaf Steve Bruce een lezing over de populariteit en reputatie van religie in Europa. Aangemoedigd door Jurgen Habermas’ recente suggestie dat we in een postseculier Europa leven, spreken vele commentatoren vandaag over een religieuze heropleving in Europa. Prof. Bruce argumenteerde dat dit beeld fout is. Migratie schiep een aantal nieuwe uitdagingen voor de diverse wijzen waarop in West-Europese landen de verhouding tussen kerk en staat werd ingericht. Echter, in plaats van bij te dragen tot een religieuze heropleving heeft dit proces het seculiere karakter van de meeste West-Europese landen juist verstevigd. Het problematische karakter van religie heeft het niet méér, maar juist minder populair gemaakt.

Op donderdag 3 september gaf Robert W. Hefner een lezing over het herdenken van islam en democratie en de grote transitie die hiermee in de moslimwereld gepaard gaat. Na de Koude Oorlog groeide de hoop op liberalisering en democratische hervormingen wereldwijd in landen waar moslims een meerderheid uitmaken. Maar omwille van politieke instabiliteit en terroristisch geweld besluiten westerse analisten dat moslimlanden de grote uitzondering vormden op de democratische trends in onze tijd. In deze lezing bood prof. Hefner op basis van nieuw empirisch onderzoek een meer genuanceerd beeld van de mogelijkheid voor democratie in landen waar moslims in de meerderheid zijn.

INTERNATIONALE WORKSHOPS

HET SACRALE IN DE STAD

In 2009 verkende UCSIA de plaats en de onderlinge verhouding van kunst en levensbeschouwing in de samenleving. De internationale academische workshop en de publieke lezing over het sacrale in de stad vonden plaats op 24 maart en 1 april in samenwerking met prof. dr. Walter Van Herck, religiefilosoof aan de Universiteit Antwerpen en prof. dr. Liliana Gomez-Popescu, architecte en filosofe aan de Freie Universtät Berlin en de Columbia University te New York die aan de Universiteit Antwerpen verbleef als UCSIA-scholar.

De verstedelijking neemt wereldwijd toe en haar gevolgen voor het leefmilieu eisen veel aandacht op. Velen zien de stad alleen als een concentratie van individuen in een seculiere omgeving. Toch bepalen zingeving, symbolen, religie en verbeelding nog steeds plaats en ruimte. In de stad zoeken mensen nieuwe vormen van zingeving en sociale samenhang. Dit drukt zich materieel en ruimtelijk uit in architectuur, kunst en stedenbouw. Ethiek vereist gewaarwording en houdt dus verband met esthetiek, zoals ook politieke ideeën ruimtelijke vormgeving bepalen.

Academici uit verschillende disciplines, waaronder filosoof Jan-Hendrik Bakker, ruimtelijk theoloog Sigurd Bergmann of stedelijk antropoloog Rik Pinxten, maar ook mensen die beroepshalve met de stad bezig zijn zoals architecten, erfgoedbeheerders of kunstfilosofen, wisselden over het thema van gedachten aan de hand van concrete gevalstudies. In de publieke avondlezing toonde antropoloog Filip De Boeck (K.U.Leuven) dat een stad als Kinshasa het zichtbaar resultaat is van moderniteit of ontheiliging maar ook een mentaal landschap vormt op een bodem van herinnering en verhalen. In de stad vindt een culturele en maatschappelijke transformatie plaats waarvan her-sacralisering deel uitmaakt. Liliana Gomez-Popescu analyseerde in het spoor van de surrealistische etnografie en het werk van romanschrijver Alejo Carpentier de functie van materiële symbolen en Afro-Cubaanse magische rituelen in het stadsbeeld van Havana.

HUMOR EN RELIGIE

Aan de verlossende kracht van humor in religie besteedde UCSIA aandacht tijdens een internationale conferentie die op 20 en 21 april georganiseerd werd in samenwerking met Walter Van Herck, Universiteit Antwerpen, en Hans Geybels, professor theologie K.U.Leuven en woordvoerder van aartsbisschop Mgr. Danneels.

Een 30-tal onderzoekers van verschillende disciplines uit 10 Europese landen, Israël, de Verenigde Staten en Australië wisselden er de resultaten uit van hun wetenschappelijk onderzoek na een achttal stimulerende uiteenzettingen door academische gastsprekers.

Ze onderzochten eerst de rol van humor in verschillende religieuze tradities. Is het een levenskunst die een spiritueel evenwicht helpt bereiken tussen het komische en het tragische van het leven? Wat is de plaats van humor in christendom en boeddhisme? Weerleggen de soena en de Arabische literatuur niet de opvatting dat er in de islam geen plaats is voor humor? Hoe gebruiken of ondergaan Joodse vrouwen humor?

Verder analyseerden de academici de verschillende functies van humor, zoals de complexe rol van de lach in de mystieke tradities van het vroege christendom of de universele en spirituele rol van de nar die – binnen grenzen – kritiek mag geven. Andere gastsprekers en deelnemende academici weidden uit over hun onderzoek inzake humor en religie als rivaliserende strategieën in persoonlijkheidsontwikkeling, humor en religie in een postseculiere samenleving, antieke en hedendaagse dramaturgie, de invloed van humoristische televisiereeksen op het maatschappelijk debat over kerken en hun bedienaren, de wisselwerking tussen politieke satire en religie en andere onderwerpen.

Dominicaan François Boespflug (Universiteit van Straatsburg) nuanceerde in een publieke lezing het debat over de Mohammed cartoons door middel van een uitvoerig geïllustreerd historisch overzicht van de wijze waarop God, Jezus en andere Bijbelse figuren doorheen de eeuwen werden afgebeeld.

DE NORMATIEVE DIMENSIE VAN HET RECHT

Op 3 en 4 juni vond een internationale workshop plaats over de normatieve dimensie van het recht. Hieraan namen een 50-tal professionelen deel, waaronder een kerngroep van 16 internationale rechtsfilosofen. UCSIA kon de werkgroep organiseren in samenwerking met Georges Pavlakos en Marco Goldoni van het *Centre for Law and Cosmopolitan Values* van de Universiteit Antwerpen.

Filosofen en juristen uit verschillende deeldisciplines zoals metafysica, meta-ethiek, actietheorie, sociale filosofie, politieke theorie, ethiek of jurisprudentie onderzochten of en hoe er een uitvoerige theorie over de normativiteit van het recht uitgewerkt kan worden, die gebaseerd is op de normativiteit van de praktische rede (Kant). De workshop was opgedeeld in vier thema's: normativiteit in relatie tot plannen, conventies, autonomie en objectiviteit. Er werden rechtsfilosofische inzichten uitgewisseld die zullen toelaten vragen te beantwoorden zoals: is pluralisme compatibel met de objectiviteit van recht en moraliteit? Hoe omgaan met moreel nihilisme en relativisme in pluralistische samenlevingen? Wanneer is het gerechtvaardigd om ongehoorzaam te zijn aan de wet?

In de marge gaf professor Cristina Lafont, rechtsfilosofe aan Northwestern University (USA), een publieke lezing over een constructivistische strategie inzake rechtsgeldigheid. Dergelijke strategie, die gebaseerd is op een notie van instemming, botst op twee knelpunten: haar normatieve juistheid en de politieke legitimiteit van haar handhaving. De organisatoren plannen de uitgave van een boek dat de belangrijkste lezingen en papers zal bundelen.

DE POLITIEK VAN HET BEELD

Van 9 tot 13 november verbleef Alfredo Jaar op uitnodiging van UCSIA te Antwerpen. Het werk van deze internationaal gerenommeerde beeldend kunstenaar stimuleerde een bezinning over kunst en ethiek, de kracht van het beeld en de actuele rol van de kunstenaar.

Alfredo Jaar werd geboren in Chili in 1956 en verhuisde naar New York in 1982. Hij studeerde architectuur en film. Zijn oeuvre geniet grote bekendheid wat onder meer blijkt uit een lemma in de *Encyclopaedia Britannica*. Onrechtvaardigheid vormt er de centrale focus van: armoede, uitbuiting, geweld, oorlog, genocide. Jaar verdeelt zijn tijd over tentoonstellingen, het begeleiden en opleiden van jonge kunstenaars en tussenkomsten in de publieke ruimte.

De kunstenaar begeleidde een groep masterstudenten in de kunsten en de kunstfilosofie tijdens een workshop van één week. Zij voerden een aantal kleinschalige projecten uit die hen confronteerden met ethische en filosofische vragen over hun studie en werk.

Alfredo Jaar bereidt zijn publieke tussenkomsten, vaak op uitnodiging van overheden zoals het gemeentebestuur van Montreal of sociale organisaties zoals Artsen Zonder Grenzen, steeds zorgvuldig voor. Het zijn kunstzinnige ingrepen in de publieke ruimte die een groot publiek confronteren met onrechtvaardigheid, zoals bv. racisme of onverschilligheid voor geweld.

Tijdens twee ontmoetingen met het publiek, georganiseerd i.s.m. het Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA), belichtte Alfredo Jaar zijn filosofie over kunst. Met veel diepgang brengt hij tegenstellingen tussen de 1ste en de 3de wereld of schrijnende maatschappelijke en politieke wantoestanden aan het licht.

De bezielers en begeleiders van dit initiatief waren dr. Jan Koenot sj en professor cultuurfilosofie Arthur Cools van de Universiteit Antwerpen. UCSIA kon verder ook rekenen op de medewerking van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK – Artesis Hogeschool) en het departement Sint-Lucas van de Karel de Grote Hogeschool.

SCRIBANI

Op initiatief van Mark Rotsaert sj, voorzitter van de Conferentie van Europese Provinciale Oversten van de jezuïeten, zette UCSIA in 2003 het Scribani-netwerk in de steigers. Het groepeert 18 onderzoeksinstellingen en sociale centra die verbonden zijn met de Jezuïetenorde uit 11 Europese landen. Deze instellingen stofferen het beleidsdebat over maatschappelijke thema's zoals migratie, ze vormen professionelen zoals journalisten of ze voeren concrete maatschappelijke actie zoals armenzorg of steun aan vluchtelingen.

Tweejaarlijks vindt een Scribani-conferentie plaats met volgende doelstellingen:

- medewerkers van de organisaties in het netwerk samenbrengen met deskundigen en opiniemakers om vanuit een gelovige inspiratie na te denken over een concreet onderwerp dat raakt aan rechtvaardigheid en de Europese toekomst;
- als netwerk duidelijke perspectieven en voorstellen formuleren voor het sociale, culturele en economische beleid, zowel internationaal als nationaal.

In de tussentijdse jaren komt het netwerk bijeen om onderlinge informatie uit te wisselen en een onderzoeksthema uit te diepen tijdens een academisch seminarie.

DE ROMA IN EUROPA

Aansluitend bij het Scribani-congres van 2008 te Kosice over de rol van religie in de Europese integratie, organiseerde UCSIA deze publieke lezing en Scribani-workshop op 8 en 9 oktober. De gastsprekers waren prof. dr. Tomasso Vitale en dr. Ivan Ivanov.

De courante perceptie van “de” Roma, die in extreme armoede leeft volgens oude tradities, strookt niet met de werkelijkheid van een heterogeen geheel van familiegroepen met een onderscheiden afkomst, sociale positie, levensbeschouwing, enz. De familiegroepen vinden zelf niet dat ze een gemeenschappelijke identiteit delen. In hun geheel vormen ze een Europese minderheidsgroep met 10 tot 12 miljoen mensen. Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat de onverdraagzaamheid jegens Roma overal in Europa toeneemt en vooral bij hoogopgeleiden groot is. Het beleid van nationale en lokale overheden getuigt van weinig begrip voor hun situatie en het bepaalt sterk hoe tolerant de mensen tegenover Roma zijn. Goedbedoelde steun verandert structureel weinig en wordt door de Roma zelf vaak als paternalistisch of stigmatiserend ervaren.

Het European Roma Information Office, waarvan Ivanov directeur is, werd opgericht toen de EU naar voormalige Oostbloklanden werd uitgebreid, om Europa voor te bereiden op een probleem dat als Oost-Europees werd beschouwd en om de Roma in te lichten over het Europese beleid. Het evolueerde naar een agentschap dat opkomt tegen discriminatie en dat Roma helpt op te komen voor zichzelf in plaats van zich afzijdig te houden in een wereld die ze van nature als vijandig beschouwen.

Natasja Naegels van het Antwerps Minderhedenforum bevestigde dat er ook in Antwerpen en België zeer diverse Roma-groepen zijn, ieder met een eigen religie, geografische oorsprong,

gebruiken, enz. Met hen omgaan en hen bijvoorbeeld overtuigen om jonge kinderen naar school te sturen, vraagt buitengewoon veel begrip en inlevingsvermogen.

LEZINGENREEKSEN

DE PARADOX VAN DE TOLERANTIE

Tolerantie is een belangrijk begrip voor het recht, de religie en de politiek in de multiculturele samenleving en globale wereld van vandaag. Maar tolerantie is paradoxaal: wie tolerant is, verdraagt opvattingen of praktijken die hij/zij eigenlijk verwerpt. Tegenwoordig komt tolerantie neer op de strijd tegen discriminatie van individuen of groepen. Voor sommigen is het moreel relativisme. Velen vinden dat opinies of handelingen die aan anderen schade kunnen berokkenen, nooit op tolerantie mogen rekenen.

UCSIA onderzocht de paradox van tolerantie in een vijfdelige lezingenreeks waarvan de laatste lezing zal plaatsvinden in 2010 (James Hanvey van Heythrop College London). Elke gastspreker verzorgde ook een masterclass voor studenten filosofie aan de Universiteit Antwerpen en sommigen daarenboven een workshop aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte (K.U.Leuven).

THEO DE WIT

Op 17 juni gaf Theo de Wit, professor in de filosofie aan de Universiteit van Tilburg, een filosofisch-historische inleiding, waarop respondent Patrick Loobuyck, Universiteit Antwerpen, reageerde. Het begrip tolerantie ontstond in de 16de eeuw maar zijn betekenis evolueerde sterk. Vandaag zijn we in zekere zin allemaal vreemden voor elkaar en met de categorie “tolerantie” kunnen we een scherpe scheidingslijn trekken tussen een ‘wij’ en een ‘zij’.

RAINER FORST

Op 28 oktober 2009 lichtte Rainer Forst, professor politieke theorie en filosofie aan de Johann Wolfgang Goethe Universiteit van Frankfurt, een theoretisch model voor tolerantie toe dat normatief gerechtvaardigd kan worden en stand houdt te midden van de uiteenlopende wijzen waarop men het begrip invult. Zijn respondent was Tim Heysse, K.U.Leuven.

SUSAN MENDUS

Op 8 november stelde Susan Mendus, professor politieke filosofie aan de Universiteit van York, dat we zo sterk ingebed zijn in het historisch gegroeide liberalisme, dat we bijna niet meer kunnen begrijpen hoe religieuze motieven aan de basis zouden kunnen liggen van geweld zoals op 9/11. Guy Vanheeswijck, Universiteit Antwerpen, reflecteerde op haar uiteenzetting.

GLEN NEWEY

Glen Newey van Keele University argumenteerde op 9 december waarom het recht om vrijuit te spreken onmisbaar is om te komen tot vrijheid van vereniging en deelname aan politiek en

maatschappij. Dit zogenaamd onschendbaar recht wordt toch – paradoxaal genoeg – vaak aan beperkingen onderworpen. Jogchum Vrielink (K.U.Leuven) diepte zijn analyse uit met een onderzoek van de Belgische anti-discriminatiewetgeving.

MENSEN IN DE MARGE VAN DE SAMENLEVING

Allerlei organisaties engageren zich voor sociaal achtergestelde groepen. UCSIA brengt met de lezingenreeks “In de marge” sommige van deze groepen extra onder het voetlicht. Academici van de Universiteit Antwerpen staan mee in voor de organisatie en de academische voorbereiding van deze lezingenreeks, die mensen uit het werkveld aan het woord laat over de feitelijke toestand en ontwikkelingen in wetgeving en beleid.

JONGEREN MET PROBLEMEN OF PROBLEEMJONGEREN?

Op 28 mei vond de 3de sessie van de lezingenreeks plaats. Professor Dirk Deboutte, hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie aan de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Gent, schetste de problematiek en analyseerde de organisatie van de jeugdzorg in Vlaanderen. Hans Grietens, doctor in de psychologische, pedagogische en sociologische wetenschappen aan de K.U.Leuven hield een pleidooi voor vernieuwing van structuren en werkvormen en voor doorgedreven vorming en professionalisering.

Het panel o.l.v. Joke Denekens, voorzitter van de Onderwijsraad en vakgroep huisartsgeneeskunde Universiteit Antwerpen, en drie beleidsmedewerkers en praktijkexperts, brachten andere aandachtspunten uit verschillende werkvelden naar voor en wisselden met het publiek van gedachten over de rol van de jeugdrechtbank en van het onderwijs.

KINDEREN ZONDER PAPIEREN

Op 29 november werd de lezingenreeks afgesloten met het thema “kinderen zonder papieren”. Het thema sloot aan bij de 20ste verjaardag van het VN Verdrag voor de Rechten van het Kind. Het internationaal juridisch kader toetst controle van migratie aan basisprincipes van menselijke waardigheid en kinderrechten. Maar ook formele kinder- en mensenrechten beschermen niet altijd in de eerste plaats de meest kwetsbaren in de samenleving. Minderjarige vreemdelingen zonder wettige verblijfstitel, al dan niet vergezeld van hun ouders, behoren tot de meest kwetsbaren in onze samenleving. Uiteenzettingen door professor Wouter Vandenhole van de UNICEF leerstoel kinderrechten aan de Universiteit Antwerpen en dr. Ilse Derluyn (Universiteit Gent) analyseerden deze problematiek. Dr. Christiane Timmerman (CeMIS/Universiteit Antwerpen) leidde een paneldebat met 4 ngo’s die opkomen voor de rechten van achtergestelde kinderen en kinderen zonder papieren.

LEZINGEN OVER THEOLOGIE EN KERK I.S.M. KVHU

Samen met de Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding (KVHU) organiseert UCSIA jaarlijks twee academische lezingen met een theologisch onderwerp in de reeks “Academisch Forum”.

JONGEREN EN GELOOF

In zijn lezing op 30 maart bood Bert Roebben, godsdienstpedagoog aan de Universiteit van Dortmund (voordien Leuven en Tilburg), een kritisch en tegelijk hoopvol theologisch perspectief op de omgang van jongeren met geloof.

DE UITDAGINGEN VAN HET BISSCHOPSAMBT

Op 14 december zette de nieuw benoemde bisschop van Antwerpen, Mgr. Johan Bonny – die tevens doctor in de theologie is – , zijn visie uiteen op het bisdom als een instituut met een territoriale en categoriale organisatie met vele beroepskrachten en vrijwilligers enerzijds, anderzijds als een gemeenschap van geloof en spiritualiteit die verweven is met het maatschappelijk weefsel in stad en provincie. Op vier vlakken identificeert hij uitdagingen: gemeenschap vormen, zorg voor innerlijkheid, dienstbaarheid aan de samenleving en zorg voor de overdracht van het geloof.

Hierbij zag hij ruimte voor uitwisseling en samenwerking met de Universiteit Antwerpen en met UCSIA, onder meer bij de uitbouw van een forum dat ethische vraagstukken pro-actief in overweging neemt en hierover academisch onderbouwde standpunten formuleert.

PASTORAAL EN KERK

UCSIA organiseert met medewerking van de Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen (Johan Vanhoutte sj en Gert Van Langendonck) een reeks activiteiten inzake pastoraal en kerk.

SEMINARIE JONGERENPASTORAAL “MYSTIEK”

Op 8 en 9 januari vond traditiegetrouw een seminarie plaats voor pastorale verantwoordelijken van universiteiten en hogescholen, onder de titel: “Het niet-wetende weten. Mystiek op het kruispunt van schoonheid en naastenliefde”.

Een 35-tal pastores van de Vlaamse universiteiten en hogescholen verkenden de betekenis van mystiek vandaag. Johan Vanhoutte sj situeerde de innerlijke contemplatie als één van de wegen die naar God leiden. Dr. Ria van den Brandt (Radboud Universiteit Nijmegen) en de Vlaamse dominicaan en psychotherapeut Marcel Braekers maakten de deelnemers vertrouwd met de middeleeuwse Meester Eckhart en de hedendaagse mystica Etty Hillesum. Beide figuren zijn relevant voor de leefwereld van de jongeren. De musici Sigiswald Kuijken en Marleen Thiers getuigden over hun zoektocht naar God en het ambachtelijk vakmanschap aan de basis van de spirituele muziek die zij vertolken.

SEMINARIE “OP ZOEK NAAR GOD IN EEN GODVERGETEN TIJD”

Op 19 en 20 november 2009 verkenden een 60-tal deelnemers van de Vlaamse bisdommen en de vicariaten Vlaams-Brabant en Brussel de uitdagingen van de territoriale pastoraal. De vorige

seminaries, in 2005 en 2007, brachten de problemen in kaart en verkenden de binnenkerkelijke structuren, modellen en beleidsopties. Nu werd aandacht besteed aan wat er leeft buiten de kerk en hoe ze hierop kan inspelen.

De deelnemers wisselden uitgebreid en geanimeerd van gedachten over een paradoxale en originele confrontatie van ideeën. De atheïstische filosoof Ger Groot pleitte er namelijk voor om de uitwendigheid van de religie te behouden vanwege de grote maatschappelijke, esthetische en psychologische waarde van rituelen. De Nederlandse theoloog en benedictijner monnik André Zegveld daarentegen, meende dat men bestaande kerkelijke praktijken en structuren kan achterwege laten als ze mensen niet dichterbij God brengen, niet meer aangepast zijn aan de tijd of onverantwoord veel onderhoud vergen.

Hoe vitaal parochies nog (kunnen) zijn werd aangetoond door Leo Feijen, programmaverantwoordelijke van de KRO en auteur van twee boeken over de parochie van de Nederlandse Maartensdijk die geldt als voorbeeld van dynamiek en openheid. Erik De Smet, redacteur Kerk & Leven, vergeleek met de Vlaamse situatie. Ten slotte stelde drs. Wim Vandewiele zijn sociologisch onderzoek voor over de Antwerpse parochies. Zoals bij vorige seminaries, worden de teksten gebundeld als gespreksstof voor de medewerkers binnen de bisdommen, federaties, dekenijen en parochies.

OVERIGE PROJECTEN

DE LEERKRACHT ALS GETUIGE EN INSPIRATIEBRON

Op 17 november 2009 vond een congres plaats voor leerkrachten r.-k. godsdienst onder de titel “*De leerkracht als getuige en inspiratiebron*”. UCSIA organiseert deze congressen godsdienstonderwijs i.s.m. de inrichtende macht voor het vrij katholiek onderwijs (VSKO) en de onderwijsinspectie r.-k. godsdienst, in het bijzonder de heren Ronald Sledsens, Jacques Michielssens en Jos Van Rompay.

Eén van de belangrijke rollen van de leerkracht is het „getuige zijn” binnen een leercontext. Lesgeven is geen eenrichtingsverkeer. “Getuige” verwijst naar de eigen geloofsgeschiedenis en –beleving, terwijl “inspiratiebron” meer de nadruk legt op het creëren van een brug naar de leerlingen. Lesgeven vraagt een inductieve werkwijze waarbij de leerkracht de spanning tussen geloof en maatschappij, tussen een breed levensbeschouwelijke en een sterk christelijke benadering overbrengt en tracht te overbruggen.

Dr. Theo van der Zee (Radboud Universiteit Nijmegen) en E.H. Chris Jeunen o. praem (Centrum Academische Lerarenopleiding, K.U.Leuven) leidden het thema in dat werd uitgediept in een paneldebat met Ronald Sledsens, Liliane Jansegers (campusdirecteur H. Ursulinen Mechelen), dr. Mariane Moyaert (K.U.Leuven) en Daniël Deyne (MS Maldegem). In workshops onderzochten de leerkrachten hoe ze deze verwachtingen en visies in de concrete context van de klas, de vakgroep of de school kunnen verwerkelijken. Kardinaal Godfried Danneels moedigde de godsdienstleerkrachten aan om hun mooie en uiterst belangrijke taak van geloofsoverdracht met toewijding ter harte te blijven nemen.

OP ZOEK NAAR EEN KRACHTIGE LEER- EN ONDERWIJSOMGEVING VOOR HET VAK R.-K. GODSDIENST

Op 5 februari en 12 mei en op 18 en 19 februari organiseerde UCSIA 2 tweedaagse congressen met als titel: “*Op zoek naar een krachtige leer- en onderwijsomgeving*”. Dit programma werd in 2008 aangeboden aan de leerkrachten en vakverantwoordelijken rooms-katholieke godsdienst van de provincie Antwerpen. Op vraag van de onderwijsinspectie organiseerde UCSIA de congressen opnieuw i.s.m. het PDCL-Heverlee voor Mechelen/Brussel en i.s.m. het Eekhoutcentrum/Katholieke Hogeschool West-Vlaanderen voor West- en Oost-Vlaanderen.

In lezingen en workshops onderzochten de gastsprekers en deelnemers hoe men een krachtige leer- en onderwijsomgeving kan ontwikkelen binnen de pluralistische en ook seculiere samenleving. De godsdienstleerkracht staat niet alleen voor de opdracht om ethische en actuele problemen uit te diepen, maar ook om levensbeschouwelijke vragen te behandelen. Op de tweede dag van deze congressen stond de rol en de taak van de vakverantwoordelijke en de vakwerkvergadering centraal. In parallelle workshops werd er gesproken over de instrumenten en strategieën voor de vakvergadering (vakinformatiedossier, jaarraster...), de relatie tussen rooms-katholieke godsdienst en pastoraal en de twee sporen waartussen de leerkrachten zich moeten bewegen, namelijk de directie en de inspectie.

PEDAGOGISCHE STUDIEDAG ISLAMONDERWIJS IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Op 30 april organiseerde UCSIA een pedagogische studiedag in samenwerking met de onderwijsinspectie voor het secundaire schoolvak “Islam”, de inrichtende macht bij de Executieve van Moslims in België en de twee instellingen die de lerarenopleiding aanbieden (Erasmushogeschool en Groep T). De studiedag bracht de meeste secundaire leerkrachten islam uit het gemeenschapsonderwijs in Vlaanderen bijeen, een 200-tal uit Antwerpen, Limburg, Oost- en West-Vlaanderen.

De studiedag bood een gelegenheid tot reflectie over de evolutie van het islamonderwijs en de ontwikkeling van het leerplan en reikte modellen, methodes en didactische leermiddelen voor de lespraktijk aan. Gastcolleges werden verzorgd door dr. Sergio Scatolini, docent Groep T - Internationale Hogeschool Leuven, dr. Abdelilah Ljamai, docent aan de Universiteit van Utrecht en de Erasmushogeschool Brussel en de heer Habboub Abdelhadi, gastprofessor aan de Erasmus Hogeschool Brussel.

ZIEKENHUISMANAGEMENT: DE OVERDRIJVING NABIJ?

Op 21 november organiseerde UCSIA een studiedag over de gevolgen en de drijfveren van het toenemende “ver-managen” van de gezondheidszorg i.s.m. dr. Marc Desmet sj (Virga Jesseziekenhuis Hasselt) en professor Zwi Berneman (Universitair Ziekenhuis Antwerpen, UZA). De studiedag stelde de vraag onder welke voorwaarden een bedrijfscultuur naar het ziekenhuis kan overgeplant worden zonder het eigen karakter van de zorg voor zieken en van de zorgenden uit het oog te verliezen.

Dr. Marc Desmet sj schetste het onbehagen dat kennelijk heerst bij dokters, verpleegkundigen en algemeen ziekenhuispersoneel. Ze voelen zich ongemakkelijk bij de permanente

veranderingsimpulsen, de exclusieve aandacht voor meetbare resultaten en voor kwaliteit opgevat als de juiste procedure, en bij de structurele ziekenhuisdoorlichtingen en functiewegingen. Ze hebben de indruk dat de managementstructuur zich los van de concrete ziekenhuiswerking ontwikkelt en meer en meer een doel op zich wordt. De relatie tot het werk verandert. Menselijkheid, persoonlijk contact tussen zorgverlener en zieke, de vrijheid van de geneesheer lijken ondergeschikt aan de nieuwe managementstructuur, het rationele beleid en het technocratische bestuur. Het ziekenhuispersoneel wil samen met de zieke weer centraal staan. Is deze evolutie reëel en wat zijn haar achtergronden en grenzen?

Professor Herman De Dijn (K.U.Leuven) duidde deze stand van zaken in een filosofische lezing. Vervolgens toetsten getuigen uit het werkveld het geschetste beeld aan hun ervaring en inzichten:

- een directeur en bestuurder: Bert De Bakker, A.Z.Turnhout en R.Z. H. Hart Tienen;
- een zorgmanager: Lut Van de Vijver, Nikolaasziekenhuis Sint-Niklaas;
- een arts: dr. Robert Rutsaert, Algemeen Syndicaat van Geneeskundigen van België;
- een hoofdverpleegkundige: Lia Huysmans, St. Augustinus GZA Antwerpen;
- een ombudsman: Luc van Bauwel, GZA Antwerpen.

De talrijke aanwezigen konden hun visie inbrengen in een paneldebat en een gedachtewisseling met het publiek.

Dr. Dirk Dewolf, adjunct-kabinetschef van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, reageerde namens de Vlaamse minister op de gestelde problematiek. Hij verwees naar het belangrijke federale en Europese kader en gaf aan hoe de Vlaamse regering op het gestelde probleem mee een antwoord kan bieden.

RECHTSVORMEN VOOR RELIGIE

Op 17 december vond een studiedag plaats, georganiseerd i.s.m. dr. Adriaan Overbeke (Universiteit van Tilburg), dr. Patrick De Pooter (IICT) en Mr. Frank Judo over “Rechtsvormen voor religie. Bestuur en beheer van lokale geloofsgemeenschappen”.

De Belgische wetgeving over de organisatie van religie, met name over de kerkfabrieken, was gebaseerd op een duidelijke opvatting over de verhouding tussen Kerk en Staat en bleef twee eeuwen onveranderd. De grote religieuze diversiteit in de samenleving vandaag en de ontwikkeling van nieuwe vormen van rechtspersoonlijkheid zoals de vzw wetgeving maken het noodzakelijk om de eredienswetgeving te herbekijken. Daarenboven heeft de staatshervorming ingrijpende veranderingen opgeleverd: Vlaanderen heeft nu een eigen erediensdecreet.

De gastsprekers verklaarden de historische evolutie van de kerk-staat verhouding in België en vergeleken ze met andere federaal georganiseerde staten. De Nederlandse kerkgenootschappen zijn een voorbeeld van structurele vrijheid op het vlak van rechtspersoonlijkheid. De aanwezige deelnemers konden hun inzicht in de actuele juridische knelpunten van het materieel beheer verdiepen in workshops, waarbij zowel de rooms-katholieke erediensdienst als de minderheidsrediensten aan bod kwamen. Thema's waren bv. de spanning tussen de interne kerkrechtelijke structuur en de bestuursstructuren/kerkfabrieken, de verhouding tussen territoriale en personele organisatie, de spanning tussen vzw's en kerkbestuur of vragen over het beheer van het religieuze patrimonium zoals bv. inzake politierecht of kerkasiel.

EUROPESE VERKIEZINGEN EN WAARDEN

UCSIA speelde in op de actualiteit van de Europese verkiezingen met twee debatten:

- een debat te Brussel in samenwerking met OCIPE op 13 mei over “Europa en zijn waarden: naar een nieuwe agenda?”.

OCIPE is de spreekbuis van de jezuiten over Europese aangelegenheden. Prof. em. Guido Dierickx sj en dr. Jan De Volder, politiek redacteur van het weekblad Tertio, modereerden een debat tussen vertegenwoordigers van Europese denktanks uit vier politieke stromingen. Zij discussieerden over thema's zoals het democratisch deficit en de Europese identiteit en waarden of de invloed van georganiseerde levensbeschouwingen op de Europese besluitvorming.

- een debat georganiseerd door enkele Antwerpse studentenverenigingen met Europese kandidaten uit vijf politieke partijen, dat werd omkaderd door em. prof. Guido Dierickx sj en prof. dr. Stefaan Walgrave (Universiteit Antwerpen).

BOEKVOORSTELLING: DE UITBREIDING VAN EUROPA: VAN DE BALKAN TOT TURKIJE?

Op 22 januari stelden de professoren Frank Delmartino (K.U.Leuven), Dirk Rochtus (Universiteit Antwerpen) en Raymond Detrez (Universiteit Gent) twee pas bij P.I.E. Lang verschenen UCSIA-publicaties voor tijdens een paneldebat: “*European and Turkish Voices in Favour and Against Turkish Accession to the European Union*” en “*Europe and the Historical Legacies in the Balkans*”.

PAUSDOM, VERLICHTING EN VOORUITGANG

Op dinsdag 20 oktober woonden een 85-tal belangstellenden, onder hen de Consul-Generaal van Frankrijk en Mevrouw Daniel-Yves Taupenas, de lezing bij van professor Philippe Levillain. Hij is als professor in de hedendaagse geschiedenis verbonden aan de Universiteit Paris X – Nanterre en editor van de *Dictionnaire historique de la Papauté* (1994). De gastspreker bracht de opgemerkte visie naar voren, dat Benedictus XVI de eerste paus is die de moderniteit met haar eigen methode beantwoordt: met ratio en wetenschap.

Professor Paul Pelckmans (Universiteit Antwerpen) stelde vervolgens het boek voor *Les Philosophes et leurs Papes* (2009, Rodopi). Het bevat de resultaten van een wetenschappelijk colloquium dat aan de Academia Belgica te Rome plaats vond met de steun van onder meer UCSIA.

UCSIA kon deze lezing organiseren in samenwerking met de Amitiés Françaises Antwerpen vertegenwoordigd door Mr. Guy Van Doosselaere.

III. LEERSTOELN EN STIPENDIA

UCSIA-LEERSTOEL AAN DE UNIVERSITEIT ANTWERPEN

In het academiejaar 2008–2009 bekleedde professor Willem Frijhoff de UCSIA-leerstoel aan de Universiteit Antwerpen. Hij is emeritus professor moderne geschiedenis en voormalig decaan van de Faculteit der Letteren van de Vrije Universiteit Amsterdam. Aan de Universiteit Antwerpen doceerde hij een bachelor cursus over “Helden en heiligen” en een master cursus over “De identiteit van Europa: herinnering en toekomst”.

Op 7 mei verzorgde professor Frijhoff een academische lezing over geloofs- en gewetensvrijheid in Europa in de 16de en 17de eeuw, met als focus de religieuze tolerantie in Nederland. Artikel XIII van de Unie van Utrecht – een grondlegend document van de Nederlandse republiek – van 1579 garandeerde de vrijheid van godsdienstig geweten. Hoewel dit niet het recht inhield om openlijk een afvallige godsdienstige overtuiging te belijden, was de bepaling niettemin revolutionair. Ook vandaag nog wordt permissiviteit gezien als een basistrek van de Nederlandse samenleving. De gastdocent bracht hierbij echter belangrijke nuances aan, die duidelijk maken dat vrijheid van geweten helemaal niet hetzelfde is als vrijheid van geloof.

LEERSTOEL JEF VAN GERWEN SJ

In 2006 werd voor het eerst de leerstoel Jef Van Gerwen sj ingericht om de nagedachtenis van deze Antwerpse jezuïet te huldigen. Hij was een pionier van de bedrijfsethiek in Vlaanderen en lag mee aan de basis van UCSIA. Prof. dr. Luc Van Liedekerke is de promotor van de leerstoel.

JOHAN GRAAFLAND

Op 12 februari gaf professor Johan Graafland de jaarlijkse lezing. Hij is hoogleraar aan de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen en directeur van het Centrum voor Corporate Social Responsibility aan de Universiteit van Tilburg. De gastdocent analyseerde de relatie tussen markt, geluk en solidariteit. Aan welke ethische normen moet de vrije marktwerking voldoen, wat zegt de Bijbel hierover en wat leert empirisch wetenschappelijk onderzoek? De geanimeerde reacties uit de zaal bevestigden dat velen bezorgd zijn over de effecten van marktwerking op geluk en solidariteit maar dat het grote publiek nog niet goed vertrouwd is met de economische analyse hiervan.

LEERSTOEL UCSIA-IJS/UA JOODS-CHRISTELIJKE VERHOUDINGEN

UCSIA en het Instituut voor Joodse Studies/Universiteit Antwerpen brengen hun gezamenlijke aandacht voor joods-christelijke relaties tot uitdrukking door een nieuwe leerstoel aan de Universiteit Antwerpen met ingang van het academiejaar 2008-2009. Het doel van de leerstoel is de bevordering van de studie van de geschiedenis van het jodendom en de hebraïstiek vanuit het perspectief van de joods-christelijke dialoog om aldus de plaats van deze traditie binnen de hedendaagse Europese cultuur te duiden en haar bijdrage tot de interreligieuze dialoog te onderzoeken.

De leerstoel behelst het organiseren van een activiteit over het onderwerp ten behoeve van de studenten en de academici van de Universiteit Antwerpen (zoals bijvoorbeeld een gastcollege, een masterclass of een academische workshop) en een lezing ten behoeve van een breed publiek. Prof. dr. Vivian Liska is de coördinator van de leerstoel bij het I.J.S.

Een internationaal gerenommeerde buitenlandse academicus bekleedt de leerstoel. In het voorbije jaar was dit professor David Ruderman van het Center for Advanced Judaic Studies aan de Universiteit van Pennsylvania. Hij verzorgde twee avondlezingen en doceerde een cursus over “Moderne Joodse intellectuele en culturele geschiedenis” binnen het departement geschiedenis van de Universiteit Antwerpen.

De 1ste avondlezing handelde over twee innovatieve en invloedrijke Amerikaans-Joodse denkers uit de 20ste eeuw: Mordechai Kaplan en Abraham Heschel. De 2de avondlezing werd mee verzorgd door professor Anthony Grafton, professor geschiedenis aan Princeton University. Ze maakte duidelijk hoe in het vroegmoderne Europa intellectuelen uit beide culturen hun eigen religieuze traditie verkenden door een wisselwerking met teksten uit de andere cultuur, waarbij de (Antwerpse) boekdrukkunst een cruciale rol speelde.

STIPENDIA

Twee UCSIA-scholars verbleven aan de Universiteit Antwerpen:

- Liliana Gomez-Popescu is visiting fellow aan het Institute for Latin American Studies van Columbia University te New York (USA). Zij verbleef in het voorjaar aan de Universiteit Antwerpen voor een onderzoeksproject “Moderne Metropool: naar een culturele analyse van het sacrale in de grootstedelijke ruimte”. Haar promotor was prof. dr. Walter Van Herck van het Centrum Pieter Gillis. Op 1 april gaf zij een publieke lezing in het kader van de internationale workshop over kunst en stedelijkheid (zie hoger).
- Christian Bidard, professor economie aan de Université de Paris X – Nanterre, voerde een onderzoeksproject uit over het werk van Maurice Potron sj – een sociaal geëngageerd wegbereider van wiskundige methodes in de macro-economie – met als promotor professor dr. Guido Erreygers. Op 29 januari gaf hij een publieke lezing. Het project resulteerde in een artikel in een gerenommeerd wetenschappelijk tijdschrift en een manuscript met een compilatie van de belangrijkste teksten van Maurice Potron.

IV. PUBLICATIES

UCSIA biedt drie soorten publicaties aan:

- discussion papers (op de website): academici uit binnen- en buitenland kunnen een eigen artikel insturen en UCSIA publiceert ze op de website binnen bepaalde voorwaarden.
- eigen publicaties: UCSIA voert de regie van Engelstalige en Nederlandstalige publicaties, zowel academische publicaties als boeken en folders voor vakmensen en een breder geïnteresseerd publiek. Ze geven telkens de resultaten weer van een congres, workshop of lezing.
- publicaties door derden: UCSIA ondersteunt publicaties van derden die voortvloeien uit of resulteren in een activiteit van UCSIA.

In 2009 verschenen volgende publicaties:

- In-Between Spaces. Christian and Muslim Minorities in Transition in Europe and the Middle East. Christiane Timmerman, Johan Leman, Hannelore Roos & Barbara Segaeert (eds.). P.I.E. Peter Lang S.A., 2009, 284 bladzijden.

Met bijdragen van Rachid Benzine, Bert Broeckaert, Lenie Brouwer, Felice Dassetto, Fulya Dogruel, Dick Douwes, Iman Lechkar, Johan Leman, Peter Mandaville, Tariq Modood, Inga Niehaus, Emilio Platti, Umar Ryad, B. Ali Soner, Herman Teule, Christiane Timmerman, Stef Van den Branden en Els Vandermaeren.

- Faith and Media. Analysis of Faith and Media: Representation and Communication. Hans Geybels, Sara Mels & Michel Walrave (eds.). P.I.E. Peter Lang S.A., 2009, 257 bladzijden.

Met bijdragen van Franz-Josef Eilers, Daniela Frank, Hans Geybels, Jacques Guyot, Joan Hemels, Ernest Henau, Peter Horsfield, Khaled Hroub, Fadi Kabatilo, Jim McDonnell, Martina Temmerman, Marit Trioen en Michel Walrave.

- Rethinking the University after Bologna. New Concepts and Practices beyond Tradition and the Market. Ronald Barnett, Jean-Claude Guédon, Jan Masschelein, Maarten Simons, Susan Robertson & Nicolas Standaert (eds.). UCSIA, Antwerpen, 2009, 128 bladzijden.

Met bijdragen van Ronald Barnett, Jean-Claude Guédon, Jan Masschelein, Maarten Simons, Susan Robertson, Nicolas Standaert en Christiane Timmerman.

- The Political Economy of Theocracy. Ronald Wintrobe & Mario Ferrero. Palgrave MacMillan, 2009, 224 bladzijden.

Met bijdragen van Douglas W. Allen, Mario Ferrero, Luisa Giuriato, Amibai Glazer, Walter Nonneman, Brendan O'Leary, Fabio Padovano, Martin Paldam, Frederic L. Pryor, Pierre Salmon, Ronald Wintrobe en Donald Wittman.

- Tijdschrift voor Recht, Religie en Samenleving. Themanummer 2009/2. Groep De Boeck, Larcier Gent, 2009, 198 bladzijden.

Met bijdragen van Frank Judo, Adriaan Overbeke, Tymen J. van de Ploeg en Vincent Viaene.

- De klank van de stad. Stedelijke meertaligheid en interculturele communicatie. Jürgen Jaspers (red.). Uitgeverij Acco, 2009, 224 bladzijden.

Met bijdragen van Laure Allain, Raïssa De Keyser, Sigurd D'hondt, Sjaak Kroon, Katrijn Maryns, Stef Slembrouck, Ton Vallen en Jef Verschueren.

- Liefde voor het werk in tijden van management. Open brief aan de ziekenhuisdirecties. Marc Desmet, Uitgeverij Lannoo, 2009, 144 bladzijden.

- Les Philosophes et leurs papes. Etudes réunies par Jan Herman, Kris Peeters et Paul Pelckmans. Rodopi, 2009, 298 bladzijden.

BIJLAGEN

Bijlage 1. LEDEN VAN HET SCRIBANI-NETWERK

- Angelus Silesius House, Wroclaw, Poland
www.silesius.org.pl
- Centre for Bio-Ethics, Institute of Philosophy and Theology of the Society of Jesus, Zagreb, Croatia
www.ftidi.hr/bioetika/
- Centre of Spirituality East-West of Michal Lacko, Košice, Slovakia
www.csvzml.org
- Centre Sèvres, Department of Public Ethics, Paris, France
www.centresevres.com
- Conference of European SJ Provincials
www.jesuits-europe.info/cep/cep.html
- European Centre of Communication and Culture (ECCC), Warsaw, Poland
www.eccc.pl
- Faculty of Social Sciences, Pontifical Gregorian University, Rome, Italy
www.unigre.it/struttura_didattica/scienze_sociali/index.php
- Heythrop Institute for Religion, Ethics and Public Life, University of London, UK
www.heythrop.ac.uk
- Human Rights Institute, University of Deusto, Bilbao, Spain
www.idh.deusto.es
- Institute for the Interdisciplinary Studies of Religions and Cultures (ISIRC), Pontifical Gregorian University, Rome, Italy
www.unigre.it/struttura_didattica/isirc/index.php
- Institute for Social and Development Studies, Munich School of Philosophy, Munich, Germany
www.hfph.mwn.de/igp
- Jesuit Centre for Faith and Justice, Dublin, Ireland
www.cfj.ie
- Jesuit European Office, Brussels, Belgium
www.ocipe.info
- Jesuit Refugee Service Europe, Brussels, Belgium
www.jrseurope.org
- Newman Institute for Catholic Studies, Uppsala, Sweden
www.newman.se
- “Pedro Arrupe” Institute for Political Formation, Palermo, Italy
www.gesuiti.it/csarrupe
- University Centre Saint-Ignatius Antwerp, Belgium
www.ucsia.org
- University Institute of Migration Studies, Comillas Pontifical University, Madrid, Spain
www.upcomillas.es/pagnew/iem/index.asp

Bijlage 2. ACADEMISCHE GASTSPREKERS 2009

Deze lijst bevat de gastsprekers op activiteiten van UCSIA in 2008 die een doctorale of vergelijkbare graad hebben en die in principe het ambt van professor uitoefenen aan een universiteit of een ermee verbonden onderzoeksinstelling, met inbegrip van de emeriti.

Zomerschool “Religie, cultuur en samenleving”

Steve Bruce	University of Aberdeen
Robert William Hefner	Boston University
John Hutchinson	London School of Economics
David Voas	University of Manchester

Scribani-workshop “De Roma in Europa”

Tomasso Vitale	University of Milan
----------------	---------------------

Het sacrale in de stad

Sigurd Bergmann	Norwegian University of Science and Technology Trondheim
Filip De Boeck	K.U.Leuven
Liliana Gómez-Popescu	Freie Universität Berlin
Rik Pinxten	Universiteit Gent
Walter Van Herck	Universiteit Antwerpen

Humor en Religie

François Boespflug	Université de Strasbourg
Athalya Brenner	University of Tel Aviv
Hans Geybels	K.U.Leuven
Ingvild Saelid Gilhus	University of Bergen
Ulrich Marzolph	Georg-August-Universität-Göttingen
Jessica Milner Davis	University of Sydney
Giseline Kuipers	Universiteit Amsterdam
John Morreall	American College of William and Mary
Vassilis Saroglou	K.U.Leuven
Johan Taels	Universiteit Antwerpen
Walter Van Herck	Universiteit Antwerpen

De normatieve dimensie van het recht

Robert Alexy	Christian Albrechts Universität Kiel
Stefano Bertea	University of Leicester
Michael E. Bratman	Stanford University
Jules Coleman	Yale Law School
Marco Goldoni	University of Antwerp
Scott Hershowitz	University of Michigan Law School
Dimitrios Kyritsis	University of Sheffield

Cristina Lafont	Northwestern University
Andrei Marmor	University of Southern California
George Pavlakos	University of Antwerp
	University of Glasgow
Stephen Perry	University of Pennsylvania Law School
Veronica Rodriguez-Blanco	Birmingham Law School
Scott Shapiro	Yale Law School
Nicos E. Stavropoulos	University of Oxford
Ralph Wedgwood	Merton College, University of Oxford
Markus Willaschek	Goethe Universität, Frankfurt am Main

De kracht van het beeld

Arthur Cools	Universiteit Antwerpen
Peter Degraeve	Associatiefaculteit Kunsten Universiteit Antwerpen
Johan Pas	Artesis Hogeschool

De paradox van de tolerantie

Theo de Wit	Universiteit van Tilburg
Rainer Forst	Johann Wolfgang Goethe Universität Frankfurt
Tim Heysse	K.U.Leuven
Patrick Loobuyck	Universiteit Antwerpen
Susan Mendus	University of York
Glen Newey	Keele University
Guy Vanheeswijk	Universiteit Antwerpen
Jogchum Vrielink	K.U.Leuven

Mensen in de marge van de samenleving

Dirk Deboutte	Universiteit Antwerpen en Universiteit Gent
Joke Denekens	Universiteit Antwerpen
Ilse Derluyn	Universiteit Gent
Hans Grietens	K.U.Leuven
Christiane Timmerman	Universiteit Antwerpen
Wouter Vandenhole	UNICEF Leerstoel Kinderrechten Universiteit Antwerpen

KVHU

Bert Roebben	Universiteit van Dortmund
Ria van den Brandt	Radboud Universiteit Nijmegen

Leerstoelen en stipendia

Christian Bidard	Université Paris X – Nanterre
Anthony Grafton	Princeton University
Liliana Gómez-Popescu	Freie Universität Berlin
David Ruderman	University of Pennsylvania

Overige activiteiten

Habboub Abdelhadi	Erasmus Hogeschool Brussel
Luc Braeckmans	Universiteit Antwerpen
Herman De Dijn	K.U.Leuven
Frank Delmartino	K.U.Leuven
Raymond Detrez	Universiteit Gent
Guido Dierickx	Universiteit Antwerpen
Willem Frijhoff	Vrije Universiteit Amsterdam
Ger Groot	Erasmus Universiteit Rotterdam
Johan Graafland	Universiteit van Tilburg
Chris Jeunen	Thomas/K.U.Leuven
Frank Judo	K.U.Leuven
Philippe Levillain	Université Paris X – Nanterre
Abdelilah Ljamai	Universiteit van Utrecht Erasmushogeschool Brussel
Mariane Moyaert	K.U.Leuven
Adriaan Overbeeke	Universiteit van Tilburg
Dirk Rochtus	Universiteit Antwerpen
Sergio Scatolini	Groep T - Internationale Hogeschool Leuven
Hans Van Crombrughe	K.U.Leuven
Ria van den Brandt	Radboud Universiteit Nijmegen
Tymen J. van de Ploeg	Vrije Universiteit Amsterdam
Theo van der Zee	Radboud Universiteit Nijmegen
Peter Van Petegem	Universiteit Antwerpen
Vincent Viaene	K.U.Leuven
Bart Verbesselt	K.U.Leuven
Stefaan Walgrave	Universiteit Antwerpen

UCSIA
PRINSSTRAAT 14
B-2000 ANTWERPEN

TELEFOON: +32-(0)3 265 49 60

FAX: +32 (0)3 707 09 31

BTW: BE 478.834.659

IBAN: BE25 7350 0583 9182

SWIFT: KREDBEBB

<http://www.ucsia.org>